

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 242 «Туризм»

за освітньою програмою «Економіка та організація туристичної діяльності»

за темою: Шляхи розвитку культурно – пізнавального туризму в регіоні
(на прикладі Закарпатської області)

Виконавець:

студентка ЦЗФН

Говорова Марія Миколаївна

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Давиденко Ірина Володимирівна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми обумовлена тим, що розвиток регіонального потенціалу культурно-пізнавального туризму вимагає дослідження незадіяних раніше ресурсів культурно - історичної спадщини, розробки заходів активізації діяльності підприємців сфери обслуговування, інноваційних технологій надання екскурсійних послуг, форм державно-приватного партнерства місцевих адміністрацій, територіальних громад і суб'єктів туристичного бізнесу.

Дослідженням проблем розвитку ринку культурно-пізнавального туризму присвячені праці: Грановської В.Г., Стукан Т.М., Гладкого О.В., Герасименко В.Г., Давиденко І. В., Польової Л.В., Вичівської О.М. та інших науковців.

Метою кваліфікаційної роботи є визначення шляхів розвитку культурно-пізнавального туризму в діяльності підприємств сфери туризму та рекреації регіону.

Для досягнення поставленої мети були визначені наступні завдання:

- дослідити теоретичні засади формування регіонального потенціалу культурно-пізнавального туризму;
- проаналізувати світовий досвід розвитку культурно-пізнавального туризму;
- надати загальну характеристику культурної спадщини Закарпаття;
- провести аналіз діяльності суб'єктів туристичного та готельного бізнесу в регіоні;
- проаналізувати діяльність туристично-інформаційних центрів в Закарпатському регіоні;
- обґрунтувати пропозиції щодо удосконалення туристичного маркування регіональних маршрутів культурно – пізнавального туризму;
- запропонувати заходи впровадження цифрових технологій обслуговування туристів на маршруті «Замками Закарпаття».

Об'єкт дослідження — процеси організації діяльності суб'єктів туристичного бізнесу на ринку послуг культурно-пізнавального туризму.

Предмет дослідження — сукупність науково-теоретичних, методологічних і практичних аспектів розвитку культурно-пізнавального туризму.

Методи дослідження. Методологічною основою кваліфікаційної роботи є

теоретичні положення щодо розвитку культурно-пізнавального туризму.

При здійсненні даного дослідження були використані методи теоретичного узагальнення, регіонального статистичного аналізу, спостереження, прийоми порівняльного аналізу, методи прогнозування. Кваліфікаційна робота виконано з використанням офісного пакету MS Office - Microsoft Excel.

Інформаційною базою дослідження є звіти регіональних закладів сфери культури та туризму, Закони України та інші нормативно-правові документи, монографічна література, фахові публікації в періодичних виданнях, данні державної статистики, Інтернет - джерела.

Практичне значення результатів, які одержані в результаті виконання кваліфікаційної роботи полягають у можливості використання їх керівництвом територіальних громад, суб'єктами туристичного бізнесу Закарпатського регіону щодо формування напрямів розвитку культурно-пізнавального туризму.

Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів, в кожному з яких висвітлюється тема та завдання даної роботи, висновків, списку використаних джерел. Кваліфікаційна робота містить 69 сторінок, 16 таблиць, 15 рисунків, список використаних джерел з 50 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«НАУКОВО – ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНО – ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ»** розглянуто наукові підходи до проблем розвитку культурно-пізнавального туризму, які пов'язані з регіональним потенціалом туристичної діяльності. За даними аналізу наукової літератури визначено, що культурно-пізнавальний туризм переживає новий поштовх свого розвитку, він перетворився у головний соціокультурний феномен загального розвитку людства та засобу досягнення порозуміння і толерантності у відносинах між численними етнічними спільнотами та різними культурами. Дослідження свідчать про розширення туристичного попиту за маршрутами культурно-пізнавального туризму на світовому ринку. Експерти Всесвітньої туристичної

організації (ВТО) прогнозують, що найближчим часом, туристичний потік за сегментом культурного туризму становитиме щонайменше 25 % від загального обсягу туристичних подорожив. У цьому контексті особливо вагомим значення набуває напрацювання науковців щодо формування та розвитку регіонального потенціалу культурно-пізнавального туризму.

У другому розділі **«АНАЛІЗ РЕСУРСІВ КУЛЬТУРНО – ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В ЗАКАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ»** надано загальну характеристику ресурсної складової культурно-пізнавального туризму в регіоні. Проведено регіональний аналіз господарської діяльності підприємств сфери гостинності та туризму.

Аналіз ресурсів та культурної спадщини регіону, діяльності суб'єктів туристичного бізнесу надають підстави вважати, що в регіоні історично сформовано підґрунтя для розвитку сфери культурно-пізнавального туризму, що відповідає напрямам Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021-2027 років, Програми підтримки державної політики регіонального розвитку та підтримки громад Закарпатської області на 2021-2023 роки.

У третьому розділі **«РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ШОДО РОЗВИТКУ ПОТЕНЦІАЛУ КУЛЬТУРНО – ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В РЕГІОНІ»** проаналізувавши дані регіонального реєстру туристичних маршрутів за напрямом - тематичні маршрути, в роботі надано рекомендації щодо усунення недоліків та покращення стану туристичного маркування за маршрутом «Замками Закарпаття».

Для впровадження заходів цифровізації послуг культурно-пізнавального туризму та забезпечення сучасного інформаційного середовища щодо проведення екскурсій за тематичним маршрутом «Замками Закарпаття», запропоновано використовувати бездротову систему роботи екскурсоводів (радіо-гід). Обґрунтування запропонованого проекту показує, що індекс рентабельності проекту складає – 1,2. Внутрішня норма прибутковості складає – 23%. Дисконтований період окупності проекту дорівнює – 2.5 років.

ВИСНОВКИ

1. В роботі визначено, що поняття «культурно - пізнавальний туризм» як наукова категорія охоплює згруповану сукупність історичних, пам'ятних, географічних місць, що становлять культурне надбання регіону, країни, що є доступною до широкого кола людей при цьому веде до реалізації освітньої функції туризму. За класифікацією UNESCO, культурно-пізнавальний туризм виокремлено в самостійний кваліфікаційний вид, який має певні особливості, що відмінні від інших видів туризму.

2. Дослідження міжнародного досвіду показало, що при сучасному менеджменті, територіальні культурно-історичні ресурси можуть виступати каталізатором соціального та економічного розвитку регіону за рахунок розвитку туристичної інфраструктури. Доведено, що орієнтовані на розвиток культурно-пізнавального туризму, різні регіональні підходи – економічні, екологічні та соціокультурні – не вступають у протиріччя, а взаємно доповнюють один одного, і подібна взаємозалежність допомагає суб'єктам туристичного бізнесу в реалізації заходів відновлення туристичної мобільності, приваблення туристів до дестинацій у довгостроковій перспективі.

3. Дослідження культурних, історичних та місцевих ресурсів показує що Закарпатська область має потужний потенціал розвитку культурно-пізнавального туризму. Станом на 01.01.2023 року в регіоні під охороною держави знаходяться 1493 об'єкта культурної спадщини. Розвитку сфери культурно-пізнавального туризму буде сприяти державно-приватне партнерство Закарпатської ОДА з мобільними провайдерами. В цьому напрямку налагоджується співпраця щодо цифровізації туристичного сектору регіональної економіки, розширення мережі зв'язку на території області.

4. За даними регіонального аналізу визначено, що мережа оздоровчих, рекреаційних та туристичних закладів нараховує 511 об'єктів, у т.ч.: 23 – оздоровчих, 126 – рекреаційних, 362 – туристичних. Житловий фонд закладів гостинності дозволяє одночасно розмістити близько 26000 осіб. На території області

надають послуги з розміщення, харчування та організації дозвілля більше 500 сільських садиб. Протягом 2020 року до місцевих бюджетів Закарпатської області сплачено 4436,4 тис. грн туристичного збору, що на 24,8 відсотків менше попереднього року.

5. Доведено, що у кожному районі Закарпатської області, господарська діяльність туристично-інформаційних центрів відрізняється формою власності, послугами, що надаються, механізмами фінансування. Інтеграційні процеси, глобалізація туристичного ринку обумовили їх активізацію на ринку послуг культурно-пізнавального туризму в області. Регіональна мережа туристично-інформаційних центрів Закарпатської області станом на 01.03. 2023 р., охоплює 25 закладів. Серед них існують комунальні підприємства територіальних громад та приватної власності, центри засновані громадськими організаціями.

6. Проаналізувавши дані регіонального реєстру туристичних маршрутів за напрямом - тематичні маршрути, в роботі надано рекомендації щодо усунення недоліків та покращення стану туристичного маркування за маршрутом «Замками Закарпаття».

Також, підвищення ефективності використання потенціалу культурно-пізнавального туризму в регіоні, можливе за умови реалізації заходів транскордонних регіональних програм ЄС, відповідних методів та інструментів маркетингової діяльності та участі територіальних громад в реалізації Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021-2027 років.

7. Для впровадження заходів цифровізації послуг культурно-пізнавального туризму та забезпечення сучасного інформаційного середовища щодо проведення екскурсій за тематичним маршрутом «Замками Закарпаття», запропоновано використовувати бездротову систему роботи екскурсоводів (радіо-гід) у Чинадіївському замку. Обґрунтування запропонованого проекту показує, що індекс рентабельності проекту складає – 1,2. Внутрішня норма прибутковості складає – 23%. Дисконтований період окупності проекту дорівнює – 2.5 років.

АНОТАЦІЯ

Говорова М.М. «Шляхи розвитку культурно – пізнавального туризму в регіоні (на прикладі Закарпатської області)». Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 242 «Туризм» за освітньою програмою «Економіка та організація туристичної діяльності». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2023.

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

У роботі розглядаються науково-теоретичні підходи та світовий досвід щодо розвитку потенціалу культурно – пізнавального туризму в регіоні (на прикладі Закарпатської області). Надано загальну характеристику культурної спадщини Закарпаття, проведено дослідження діяльності суб'єктів туристичного та готельного бізнесу в регіоні, стану діяльності туристично-інформаційних центрів в Закарпатському регіоні. Розроблено та обґрунтовано пропозиції щодо удосконалення туристичного маркування регіональних маршрутів культурно – пізнавального туризму. Запропоновано заходи цифровізації послуг культурно-пізнавального туризму та забезпечення сучасного інформаційного середовища щодо проведення екскурсій за тематичним маршрутом «Замками Закарпаття», економічно обґрунтовано впровадження цифрової системи роботи екскурсіводів (радіо-гід) у Чинадіївському замку.

Ключові слова: культурно – пізнавальний туризм, регіон, культурна спадщина, туристичні ресурси, регіональний потенціал сфери туризму та гостинності, економічна ефективність, туристичні послуги.

ANNOTATION

Govorova M.M. "Ways of development of cultural and educational tourism in the region (on the example of Zakarpattia region)". Qualification work for obtaining a bachelor's degree in the specialty 242 "Tourism" according to the educational program "Economics and organization of tourist activity". – Odesa National University of Economics. - Odesa, 2023.

The qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions, and a list of used sources.

The work examines scientific and theoretical approaches and world experience regarding the development of the potential of cultural and educational tourism in the region (using the example of the Transcarpathian region). A general description of the cultural heritage of Transcarpathian is provided; a study of the activities of tourism and hotel business entities in the region, the state of activity of tourist and information centers in the Transcarpathian region has been conducted. Proposals for improving the tourist marking of regional cultural and educational tourism routes have been developed and substantiated. Measures for the digitalization of cultural and educational tourism services and provision of a modern information environment for conducting excursions on the thematic route "Castles of Transcarpathian" are proposed, the introduction of a digital system for the work of tour guides (radio guides) in Chinadiyiv Castle is economically justified.

Key words: cultural - cognitive tourism, region, cultural heritage, tourist resources, regional potential of tourism and hospitality, economic efficiency, tourist services.